

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdu v právní věci žalobce: **Mgr. Bc. L. Š.**, zast. JUDr. Ivanem Peclm, advokátem se sídlem Zábrdovická 15/16, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2020, č. j. 3 A 150/2019 - 37,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2020, č. j. 3 A 150/2019 - 37, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení v záhlaví označeného rozsudku Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žaloba na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, jenž měl spočívat v neuznání důvodnosti a včasnosti omluvy stěžovatele ze dne 19. 6. 2019, v důsledku čehož byl hodnocen stupněm „*neuspěl*“ při druhém opakování zkoušky insolvenčního správce.

[2] Dne 29. 5. 2015 stěžovatel podal žádost o vykonání zkoušky insolvenčního správce. Při prvním pokusu o vykonání zkoušky insolvenčního správce v roce 2015 neuspěl v písemné části. Z dalších dvou termínů stanovených k opakování zkoušky v roce 2017 se stěžovatel řádně a včas omluvil ze zdravotních důvodů, resp. z důvodu ošetřování člena rodiny. Při druhém pokusu o vykonání zkoušky insolvenčního správce v roce 2018 stěžovatel uspěl v písemné části, nikoli však v následující ústní části zkoušky. Požádal proto o další opakování zkoušky. K tomuto celkově již třetímu (a poslednímu) pokusu stěžovatele pozval žalovaný přípisem ze dne 21. 5. 2019, č. j. MSP-64/2015-LO-INSO/26, v němž uvedl, že ústní část zkoušky se koná dne 19. 6. 2019, od 9.00 hod., v Praze, v budově Justičního areálu Na Míčáncích, na ul. 28. pluku 1533/29b; současně stěžovatele

poučil, že nedostaví-li se ke zkoušce, lze mu umožnit její vykonání v jiném termínu za podmínek podle § 24 odst. 4 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o insolvenčních správcích“), včetně toho, že neúčast na zkoušce je nutné řádně a včas omluvit, jinak je uchazeč hodnocen na daném termínu stupněm „*neuspěl*“ ve smyslu § 11 vyhlášky č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 312/2007 Sb.“).

[3] Dne 19. 6. 2019 se stěžovatel ke zkoušce insolvenčního správce nedostavil a téhož dne ve 21.47 hod. zaslal žalovanému prostřednictvím datových schránek svoji písemnou omluvu z pracovních důvodů. V omluvě uvedl, že je samostatným advokátem a v souladu se stavovskými předpisy byl nucen dát přednost zájmu své klientky – a sice obviněné P. F., v jejíž věci byl Policií České republiky, Krajským ředitelstvím policie Jihomoravského kraje, vyrozuměn, že dne 19. 6. 2019, v 9.00 hod., v Brně, na ul. Zvonařka 18, mu bude umožněno prostudovat spis při skončení vyšetřování a učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Večer předtím mu přitom jmenovaná sdělila, že nesouhlasí s odložením tohoto úkonu ani se zapojením substituta. K omluvě stěžovatel jako přílohu připojil plnou moc své klientky, vyrozumění uvedeného policejního orgánu ze dne 17. 5. 2020, č. j. KRPB-100449-389/TČ-2017-060381-ZAH, i jeho záznam ze dne 19. 6. 2019, č. j. KRPB-100449-398/TČ-2017-060381-ZAH, o prostudování spisu.

[4] Dne 24. 6. 2019 stěžovatel v návaznosti na svoji omluvu požádal žalovaného, aby mu v souladu s § 24 odst. 4 zákona o insolvenčních správcích umožnil vykonání zkoušky v jiném termínu a současně připojil potvrzení, že uhradil příslušný poplatek ve výši 7 000 Kč. Žalovaný však přípisem ze dne 9. 7. 2019, č. j. MSP-64/2015-LO-INSO/27, stěžovateli sdělil, že jeho omluvu neakceptuje, neboť o důvodu své neúčasti věděl přibližně měsíc dopředu; vyrozumění o možnosti prostudovat trestní spis bylo vydáno již dne 17. 5. 2019. Navíc uvedený důvod omluvy žalovaný nepovažoval za vážný vzhledem k jeho povaze a charakteru. Omluvu stěžovatele tedy neuznal za včasnou ani řádnou, v důsledku čehož hodnotil stěžovatele na daném termínu zkoušky stupněm „*neuspěl*“. Na závěr žalovaný stěžovateli sdělil, že novou žádost o vykonání zkoušky insolvenčního správce si může podat nejdříve po uplynutí 3 let ode dne konání zkoušky, u níž naposledy neuspěl, tj. nejdříve dne 20. 6. 2022. V reakci na to stěžovatel dne 23. 8. 2019 doručil žalovanému další podání, v němž zpochybnil jeho závěry a požádal o dodatečné uznání omluvy a o umožnění vykonání druhé opakované zkoušky insolvenčního správce v jiném termínu. Zdůraznil, že se omluvil v den konání této zkoušky a prakticky nejdříve, jak to bylo možné, neboť o důvodu své neúčasti se dozvěděl den před zkouškou, kdy mu ve večerních hodinách jeho klientka – obviněná P. F. telefonicky sdělila, že nesouhlasí s odložením úkonu prostudování spisu a také se substitucí, kterou měl připravenou. Na základě toho byl stěžovatel nucen odvolat substituta a řádně se připravit, protože jmenovaná požadovala další právní pomoc. Podle stěžovatele byla situace velmi vypjatá, neboť „*klientka se nacházela v psychiatrické léčebně po prodělaném pokusu o sebevraždu*“; pro dokreslení celé situace stěžovatel přiložil i písemné vyjádření P. F. ze dne 22. 8. 2019.

[5] Na toto podání již stěžovatel od žalovaného žádné stanovisko neobdržel a z důvodu právní jistoty a zachování lhůty podal dne 9. 9. 2019 shora uvedenou zásahovou žalobu, v níž navrhl, aby městský soud (I.) určil, že neuznání důvodnosti a včasnosti omluvy

pokračování

stěžovatele ze dne 19. 6. 2019 a hodnocení „*neuspěl*“ při druhém opakování zkoušky insolvenčního správce bylo nezákonným zásahem žalovaného a (II.) přikázal žalovanému, aby hodnocení stěžovatele stupněm „*neuspěl*“ při druhém opakování zkoušky insolvenčního správce zrušil.

II. Rozhodnutí městského soudu

[6] Městský soud žalobou napadený postup žalovaného vyhodnotil jako zásah, nikoli však zásah nezákonný – a proto podanou žalobu zamítl jako nedůvodnou podle § 87 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“). Městský soud se ztotožnil s žalovaným, že omluva stěžovatele nebyla ani včasná, ani řádná; žalovaný tedy v souladu s § 24 odst. 4 zákona o insolvenčních správcích ve spojení s § 11 odst. 1 vyhlášky č. 312/2007 Sb. stěžovatelovu neúčast na zkoušce vyhodnotil stupněm „*neuspěl*“.

[7] Ve vztahu k včasnosti omluvy městský soud vyšel z toho, že stěžovatel nezaslal žalovanému svoji omluvu „*bez zbytečného odkladu*“, jak požaduje § 11 odst. 2 vyhlášky č. 312/2007 Sb. Podle jeho názoru bylo možné, aby s ohledem na minimální časovou náročnost odesílání přes datové schránky stěžovatel svoji stručnou písemnou omluvu poslal žalovanému dříve – a to večer před zkouškou bezprostředně po tvrzeném pokynu klientky, případně ráno v den konání zkoušky před jejím plánovaným zahájením, než stěžovatel odešel na příslušnou policejní služebnu prostudovat trestní spis. Dal-li stěžovatel přednost zájmu své klientky, musel si být vědom důsledků takového jednání, k němuž navíc neuvedl žádné konkrétní ustanovení stavovského předpisu, podle něhož postupoval, a městskému soudu z jeho činnosti žádné takové známo není. Vzhledem k potřebě řádné organizace předmětné profesní zkoušky a její důležitosti dle městského soudu nelze akceptovat takto dodatečně zaslanou omluvu stěžovatele, který nedoložil nic, co mu bránilo ve včasném odeslání omluvy tak, aby žalovaný předem věděl, že se ke zkoušce nedostaví.

[8] Dále městský soud konstatoval, že ve lhůtě 5 dnů ode dne konání zkoušky stěžovatel v souladu s § 24 odst. 4 zákona o insolvenčních správcích sice požádal žalovaného, aby mu umožnil vykonat zkoušku v jiném termínu, nepřipojil však vůbec nic, čím by řádně doložil vážné důvody své neúčasti na zkoušce. Městský soud proto vycházel pouze z příloh, které stěžovatel zaslal žalovanému současně se svoji omluvou dne 19. 6. 2019. Později zaslané písemné vyjádření P. F. ze dne 22. 8. 2019 považoval městský soud za irelevantní a současně neprovedl ani svědecký výslech jmenované, jenž jako důkaz navrhl stěžovatel při jednání.

[9] Jako relevantní skutečnosti k posouzení otázky, zda stěžovatel řádně doložil vážné důvody své neúčasti na zkoušce, městský soud zohlednil: (i) vyrozumění ze dne 17. 5. 2019 o možnosti prostudovat trestní spis, (ii) plnou moc P. F. a (iii) záznam ze dne 19. 6. 2019 o prostudování trestního spisu. Ani jednu z těchto tří skutečností ovšem nepovažoval za řádnou a schopnou prokázat vážný důvod stěžovatelovy neúčasti na zkoušce. Ohledně prostudování spisu uvedl městský soud, že se nejednalo o neodkladný úkon a stěžovatel nedoložil, co konkrétně mu bránilo předem požádat vyšetřovatele o jiný termín seznámení se spisem. Současně odkázal na text plné moci, z něhož je zřejmé, že klientka vzala na

vědomí, že stěžovatel jako advokát je oprávněn za sebe ustanovit k jakémukoli úkonu substituta. K záznamu o prostudování spisu konstatoval městský soud, že tento pouze deklaruje, že se stěžovatel v daný den necelou hodinu seznamoval s trestním spisem (č. l. 1 až 735), k němuž neměl na místě žádné návrhy a zůstal bez vyjádření; tuto činnost namísto stěžovatele mohl bez obtíží provést substitut, který také mohl příslušnou část trestního spisu okopírovat či ofotit a předat stěžovateli k nastudování, což je jinak v běžné praxi obvyklé.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[10] V kasační stížnosti stěžovatel zpochybnil závěry rozsudku městského soudu a navrhl, aby ho Nejvyšší správní soud zrušil s tím, že omluva stěžovatele z neúčasti na zkoušce insolvenčního správce byla včasná a důvodná.

[11] Ve vztahu k včasnosti omluvy stěžovatel konstatoval, že z jazykového výkladu § 11 odst. 2 vyhlášky č. 312/2007 Sb. vyplývá, že interval, ve kterém se musí uchazeč z vážných důvodů omluvit, aby jeho omluva byla brána za včasnou, začíná bezprostředně po vzniku tohoto důvodu a končí ve 24.00 hod. toho dne, ve kterém se zkouška koná. V tomto intervalu se stěžovatel omluvil a dospěl-li městský soud k závěru, že tato omluva nebyla včasná, neboť nebyla doručena žalovanému před faktickým začátkem zkoušky, aplikoval uvedenou prováděcí vyhlášku v rozporu s jejím zněním.

[12] Pokud jde o neuznání důvodnosti omluvy, stěžovatel poukázal především na stavovský předpis – konkrétně na čl. 6 odst. 1 usnesení předsednictva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. 10. 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), z něhož vyplývá, že neměl jinou možnost, než své klientce poskytnout právní službu, tj. prostudovat trestní spis a poskytnout jí další právní pomoc. Jakékoli úvahy ohledně zajištění substituta jsou přitom právně bez významu, neboť klientka si to nepřála. Stěžovatel nebyl oprávněn jednat proti pokynu klientky, což mělo být prokázáno její svědeckou výpovědí, avšak městský soud tento důkaz neprovedl. Hodnotil přitom postup stěžovatele při obhajobě jeho klientky, což mu nepřislší. Nehledě na to, že stěžovatel v tomto směru mj. vycházel ze zažité praxe, kdy je v případě kolize termínů akceptováno, že se advokát vždy účastní jednání, jež mu bylo oznámeno jako první. Současně uvedl, že si byl vědom judikatury ve věci justiční zkoušky, podle které žalovaný zkoušku spíše umožní, než neumožní. Stěžovatel měl tedy za to, že již ve své omluvě uvedl dostatečné důvody neúčasti u zkoušky insolvenčního správce dne 19. 6. 2019 a že mu bude umožněno vykonání této zkoušky v jiném termínu.

[13] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěrem městského soudu, že se stěžovatel z účasti na zkoušce insolvenčního správce neomluvil včas a ani nedoložil vážné důvody své neúčasti. Žalovaný proto postupoval v souladu s platnou právní úpravou, pokud stěžovatele u této zkoušky hodnotil stupněm „*neuspěl*“. Nejednalo se o nezákonný zásah do práv stěžovatele, jak správně konstatoval městský soud v napadeném rozsudku, na jehož odůvodnění žalovaný odkázal a navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

pokračování

[14] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a stěžovatel splňuje podmínky povinného zastoupení (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k následujícímu závěru.

[15] Kasační stížnost je důvodná.

[16] Těžiště sporu spočívá v posouzení závěru městského soudu, podle něhož žalovaný postupoval v souladu se zákonem, neboť stěžovatel se nedostavil ke zkoušce insolvenčního správce, aniž svoji neúčast na této zkoušce řádně a včas omluvil. S tímto závěrem Nejvyšší správní soud nesouhlasí a v první řadě poukazuje obecně na to, že v životě mohou nastat náhlé a nepředvídatelné situace osobního, rodinného, pracovního či zdravotního rázu, které je potřeba rozumně vyhodnotit a zpravidla umožnit uchazeči vykonání profesní zkoušky v jiném (náhradním) termínu. Ne jinak je tomu i v případě profesní zkoušky insolvenčního správce, jejíž základní parametry – podání žádosti, pozvání uchazeče, počet pokusů, podmínky pro omluvu ze zkoušky a její opakování – upravuje § 24 zákona o insolvenčních správcích; podrobnosti upravuje prováděcí předpis, kterým je vyhláška č. 312/2007 Sb. vydaná žalovaným na základě zmocnění v § 37 zákona o insolvenčních správcích.

[17] Podle § 24 odst. 4 zákona o insolvenčních správcích: *„Ten, kdo se nedostaví ke zkoušce insolvenčního správce, může do 5 dnů ode dne jejího konání písemně požádat ministerstvo, aby mu umožnilo její vykonání v jiném termínu. Ministerstvo umožní vykonání zkoušky insolvenčního správce v jiném termínu žadateli, který svou neúčast řádně a včas omluvil, prokázal vážné důvody své neúčasti a uhradil ministerstvu poplatek za umožnění vykonání této zkoušky v jiném termínu ve výši 7 000 Kč.“*

[18] Z citovaného ustanovení vyplývá, že nemůže-li se uchazeč o výkon funkce insolvenčního správce zúčastnit zkoušky, na kterou byl žalovaným pozván, má možnost ho požádat, aby mu umožnil vykonat zkoušku v jiném termínu. Zákon o insolvenčních správcích přitom předpokládá nejen to, že uchazeč podá žádost o stanovení jiného (náhradního) termínu, ale také to, že svoji předchozí neúčast na zkoušce včas a řádně omluvil, resp. prokázal vážné důvody své neúčasti. Vyhláška č. 312/2007 Sb. k tomu v § 11 odst. 1 a 2 uvádí následující:

- (1) *„Pokud uchazeč svoji neúčast na zkoušce řádně a včas neomluví, hodnotí se stupněm neuspěl.“*
- (2) *„Pokud se uchazeč nemůže z vážných důvodů dostavit ve stanoveném zkušebním termínu k písemné nebo ústní části zkoušky a svoji neúčast ministerstvu písemně omluví bez zbytečného odkladu poté, co se o těchto důvodech dozví, nejpozději však v den termínu písemné nebo ústní části zkoušky, může vykonat zkoušku v jiném termínu stanoveném ministerstvem na základě jeho žádosti o stanovení jiného termínu.“*

[19] Toto znění je výsledkem poslední novelizace § 11 vyhlášky č. 312/2007 Sb., provedené vyhláškou č. 197/2013 Sb., s účinností od 1. 8. 2013, kterou došlo k zprísnění posuzování omluv neúčasti na zkoušce insolvenčního správce v tom smyslu, že již nestačí, aby uchazeč písemně omluvil svoji neúčast do 5 kalendářních dnů ode dne termínu zkoušky, ale je nutno se písemně omluvit bez zbytečného odkladu poté, co se uchazeč o důvodech své neúčasti dozvěděl, nejpozději v den konání zkoušky (dlužno ovšem dodat, že v § 11 odst. 4 vyhláška č. 312/2007 Sb. upravuje rovněž situaci, kdy se uchazeč z objektivních důvodů nemůže omluvit nejpozději v den konání zkoušky).

[20] V nyní souzené věci se stěžovatel omluvil právě v den, kdy se zkouška insolvenčního správce konala, tj. 19. 6. 2019; není přitom podstatné, že svoji písemnou omluvu zaslal žalovanému až ve 21.47 hod. – tedy poté, co již zkouška, která se konala od 9.00 hod., proběhla. S tím, že by uchazeč nutně musel svoji omluvu zaslat žalovanému před samotným konáním zkoušky, zákon o insolvenčních správcích ani prováděcí vyhláška č. 312/2007 Sb. nepočítá. Naopak právní úprava ponechává dostatečný prostor pro racionální úvahu ohledně včasnosti omluvy, která se vždy bude bezprostředně odvíjet od uchazečem uvedeného důvodu neúčasti na zkoušce. Jde o konstrukci, která má svoji vnitřní logiku, neboť včasnost omluvy souvisí s důvodem neúčasti na zkoušce. Nicméně žalovaný ani městský soud tuto logiku nerespektoval. Městský soud sice správně vycházel z toho, že důvodem neúčasti stěžovatele, který je samostatným advokátem, byly pracovní povinnosti dané náhlou potřebou právní pomoci obviněné P. F., o níž se dozvěděl v předvečer konání zkoušky; následně však zcela nepřipadně bagatelizoval tyto pracovní povinnosti stěžovatele a neuznal je jak z hlediska věcného jako „*vážné důvody*“, tak z hlediska včasnosti jejich uplatnění.

[21] Takový závěr nemůže Nejvyšší správní soud akceptovat a považuje za nezbytné zdůraznit, že o uvedených pracovních důvodech se stěžovatel dozvěděl den před konáním zkoušky, což městský soud nijak nezpochybnil. Ostatně návrh stěžovatele na doplnění dokazování výslechem svědkyně P. F. městský soud zamítl jako nadbytečný s tím, že by „*nepřinesl ve věci nic nového*“. Jinými slovy, městský soud nezpochybnil náhlý požadavek P. F. na poskytnutí právní pomoci ze strany stěžovatele. Vytkl mu však, že svoji omluvu žalovanému neposlal bezprostředně poté, co se jako zástupce jmenované rozhodl jejímu požadavku vyhovět – tedy ještě v ten den večer (18. 6. 2019) či následující den ráno (19. 6. 2019); nenaplnil proto podle městského soudu požadavek omluvy „*bez zbytečného odkladu*“.

[22] K tomu Nejvyšší správní soud konstatuje, že s určením lhůty „*bez zbytečného odkladu*“ se lze zejména v procesních předpisech setkat poměrně často; např. v soudním řádu správním je takto upravena lhůta pro vydání rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření (§ 38 odst. 3 s. ř. s.) nebo o návrhu na přiznání odkladného účinku (§ 73 odst. 4 s. ř. s.), přičemž v obou případech právní úprava připouští, že soud rozhodne do 30 dnů od podání návrhu, není-li tu nebezpečí z prodlení. Neurčitost lhůty „*bez zbytečného odkladu*“ je zde tedy limitována konkrétní lhůtou v řádu dnů; obdobně i v případě vyhlášky č. 312/2007 Sb. je lhůta limitována – a to tak, že její splnění je vztaženo nejpozději ke dni konání zkoušky. Tento limit stěžovatel splnil a vyjde-li zdejší soud ze sledu jednotlivých událostí, které nebyly zpochybněny, pak mu nelze důvodně vyčítat, že nejprve poskytl právní pomoc své klientce a téhož dne večer poslal žalovanému písemnou omluvu ze

pokračování

zkoušky insolvenčního správce, k níž rovnou připojil doklady prokazující důvod jeho neúčasti na této zkoušce.

[23] Lhůta „*bez zbytečného odkladu*“ je lhůtou neurčitou. Relevantní právní úprava nestanoví, v jakém konkrétním okamžiku je nutno poslat písemnou omluvu ze zkoušky insolvenčního správce. Podle názoru Nejvyššího správního soudu však není pochyb, že musí jít o bezodkladné a neprodlené jednání uchazeče, jenž nemůže s omluvou vyčkávat až na den konání zkoušky, jak by snad mohlo vyznívat z argumentace stěžovatele v kasační stížnosti. Nicméně z pohledu posuzované věci je podstatné, že k žádnému takovému vyčkávání nedošlo a stěžovatel se žalovanému omluvil v přiměřeném časovém úseku – cca do 24 hod. od okamžiku, kdy se dozvěděl o důvodu své neúčasti, na který musel logicky reagovat, a následující den nejprve prostudoval trestní spis. Spekulace, že se stěžovatel mohl omluvit ještě před prostudováním spisu, nejsou s ohledem na skutkové okolnosti věci vůbec na místě. Je totiž třeba zohlednit naléhavost celé situace a stav klientky stěžovatele, jemuž nelze vyčítat, že by se svojí omluvou otálel. Smyslem a účelem, kterého má být omluvou neúčasti na zkoušce insolvenčního správce dosaženo, není jen včasná informovanost žalovaného z důvodu řádného zorganizování či snížení nákladů na průběh této zkoušky. Důležité je také to, aby uchazeči mohli reagovat na nejrůznější životní situace, které jim v účasti na zkoušce skutečně seriózně zabrání, a nebyli v takovém případě penalizováni tím, že budou hodnoceni stupněm „*neuspěl*“. Jedná se o velmi významnou profesní zkoušku, na jejímž vykonání nepochybně mají všichni uchazeči zájem, což je nutno rovněž zohlednit stejně jako finanční participaci uchazečů na nákladech za organizaci zkoušky (za připuštění ke zkoušce i za její opakování platí poplatek ve výši 5 000 Kč, resp. 7 000 Kč). To ovšem žalovaný vůbec nezohlednil a městský soud pochybil, pokud jeho závěry akceptoval, a to nejen ve vztahu k včasnosti omluvy, ale i její důvodnosti.

[24] Jak již bylo naznačeno, důvodnost a včasnost omluvy spolu úzce souvisí, a Nejvyšší správní soud je toho názoru, že stěžovatelova omluva byla nejen včasná (viz výše), ale i řádná – byla totiž založena na „*vážných důvodech*“ vycházejících z pracovních povinností stěžovatele jako samostatného advokáta.

[25] Povinnost chránit zájmy klienta a řídit se jeho pokyny patří mezi nejdůležitější povinnosti advokáta – viz § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), podle něhož je advokát „*povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit.*“

[26] Je pravdou, že na toto ustanovení, stejně jako na příslušný stavovský předpis – tedy etický kodex přijatý předsednictvem České advokátní komory v souladu s § 17 a § 44 odst. 4 písm. b) zákona o advokacii, stěžovatel v žalobní argumentaci neupozornil. Nicméně bylo na městském soudu, aby podanou žalobu posoudil podle jejího obsahu a postupoval v souladu se zásadou *iura novit curia* (soud zná právo); viz citovaný § 16 odst. 1 zákona o advokacii. Stěžovateli rozhodně nemůže jít k tíži, že konkrétní žalobní argumentaci založenou na plnění svých povinností jako advokáta nepodpořil přímým odkazem právě na zákon o advokacii, resp. etický kodex, který v čl. 6 odst. 1 jako základní pravidlo vztahu

advokáta ke klientovi stanoví: „*Oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné advokáty*“.

[27] Vlastní zájmy advokáta je nutno vykládat široce jako zájmy nejen podnikatelské, ale i jako zájmy soukromé – osobní, rodinné, zdravotní či studijní, pod něž lze jistě podřadit i vykonání profesní zkoušky. Korektivem je zde oprávněnost konkrétních zájmů klienta; jednoduše řečeno, neoprávněný zájem klienta nemá přednost a nepoživá ochrany podle zákona a etického kodexu, při jehož aplikaci vždy záleží na individuálních okolnostech každého případu. Příklad stěžovatele je přitom velmi specifický v tom, kdy a za jakých skutkových okolností jeho klientka – obviněná P. F. odmítla substituční zastoupení. Tyto okolnosti stěžovatel sdělil žalovanému již ve své omluvě ze dne 19. 6. 2019. Následně dne 24. 6. 2019, tj. v zákonem předpokládané lhůtě 5 dnů, požádal o vykonání zkoušky v jiném termínu, přičemž odkázal na svoji předchozí omluvu a současně připojil potvrzení o uhrazení poplatku za umožnění vykonání této zkoušky. V reakci na odmítavý postoj žalovaného pak stěžovatel ještě předložil písemné vyjádření P. F. ze dne 22. 8. 2019, které je součástí spisového materiálu. Z jeho obsahu je patrná naléhavost a vypjatost tehdejší situace, kdy jmenovaná původně souhlasila se substitucí stěžovatele prostřednictvím jiného advokáta (P. F.), avšak tento názor změnila – a to v kontextu blíže popisovaných událostí souvisejících nejen s její nedobrovolnou hospitalizací v Psychiatrické léčebně v Brně - Černovicích po neúspěšném pokusu o sebevraždu, k němuž ji mělo dohnat právě probíhající trestní stíhání, ale také s náhlým úmrtím dalšího spoluobviněného a vůbec všech okolností týkajících se její trestní věci, o níž měl stěžovatel jako jediný dokonalý přehled. Proto P. F. požadovala, aby stěžovatel prostudoval trestní spis a obratem se s ní spojil za účelem rozboru celé věci a uvážení dalšího postupu po skončení vyšetřování (navíc potvrdila, že se stěžovatelem po prostudování spisu hovořila celkem 4 krát, dohromady cca 3 hod.).

[28] Za takto pohnutých okolností lze jen stěží zpochybňovat oprávněnost zájmu P. F., a pokud ho stěžovatel upřednostnil před svým vlastním zájmem na vykonání zkoušky insolvenčního správce, nelze mu to podle přesvědčení Nejvyššího správního soudu vyčítat a zpochybňovat jeho omluvu z této zkoušky. Žalovaný se k těmto rozhodným skutkovým okolnostem nevyjádřil vůbec a ani městský soud je nijak nezohlednil s tím, že vyjádření P. F. nebylo učiněno v zákonem předpokládané lhůtě 5 dnů. Pominul ovšem, že stěžovatel předložením tohoto vyjádření dodatečně reagoval na žalovaného, který odmítl uznat jeho omluvu. Tuto omluvu stěžovatel podal včas a ve stanovené lhůtě, stejně jako žádost o vykonání zkoušky v jiném termínu, což je podstatné.

[29] Na vysvětlenou nutno dodat, že nedostaví-li se uchazeč, resp. žadatel o vykonání zkoušky insolvenčního správce k této zkoušce, právní úprava předpokládá, že žadatel – má-li o vykonání zkoušky stále zájem – učiní dva úkony: (i) omluví se ve lhůtě „*bez zbytečného odkladu*“, nejpozději v den konání zkoušky, (ii) požádá o vykonání zkoušky v jiném termínu, a to do „*do 5 dnů ode dne jejího konání*“. Oba tyto úkony lze jistě spojit do jednoho podání. Stěžovatel však učinil dvě samostatná podání; nejprve učinil omluvu (dne 19. 6. 2019) a poté podal žádost o jiný termín (dne 24. 6. 2019). Obě podání učinil ve lhůtách k tomu určených, přičemž obsahově se jednalo o vzájemně provázaná podání vysvětlující vše podstatné, včetně nesouhlasu P. F. se substitucí stěžovatele jako zástupce v její trestní věci. Tento nesouhlas následně stěžovatel doplnil písemným vyjádřením

pokračování

samotné P. F. – a to zjevně ve snaze osvědčit svá původní tvrzení a jejich autenticitu. Nebyl tedy dán žádný právní (ani jiný) důvod, aby městský soud z písemného vyjádření P. F. ze dne 22. 8. 2019 nevycházel a měl-li pochyb o autenticitě jeho obsahu, mohl doplnit dokazování a vyslechnout přímo ji jako svědkyni; to neučinil, i když to stěžovatel při jednání navrhoval. Namísto toho městský soud nepřipadně bagatelizoval stěžovatelem poskytnutou právní pomoc jmenované s tím, že se nejednalo o neodkladný úkon, který bez potíží mohl provést substitut.

[30] V této souvislosti nelze než zopakovat, že P. F. za velmi vypjatých okolností dne 18. 6. 2019 substituci stěžovatele odmítla a nejen z lidského, ale i z profesního hlediska je plně pochopitelné, pokud jí stěžovatel vyhověl. Nic na tom nemění ani obsah plné moci, v níž vzala na vědomí, že stěžovatel je oprávněn za sebe ustanovit zástupce. Stejně tak není podstatné, že stěžovatel neměl k výsledkům vyšetřování žádné návrhy ani vyjádření. Nelze vyloučit, že se jednalo o součást procesní strategie a způsob vedení obhajoby, kterou žalovanému ani městskému soudu nepříslušelo hodnotit, jak namítl stěžovatel. Jeho argumentaci v kasační stížnosti je však potřeba poněkud korigovat a poznamenat, že podstatné jsou shora popsané skutkové okolnosti věci související s obhajobou P. F., nikoli prioritou termínu v případě jejich vzájemné kolize (zde je důležité říci, že stěžovatel měl dostatek času zajistit svoji substituci, avšak na základě přesvědčivých a doložených důvodů od ní musel náhle a nepředvídatelně ustoupit).

[31] Současně je třeba také připomenout, že v případě jmenované klientky stěžovatele se jednalo o prostudování spisu při skončení vyšetřování ve smyslu § 166 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, k němuž dochází před vstupem trestního řízení do soudní fáze. Tímto způsobem obviněný skrze svého zástupce realizuje právo na obhajobu, kterou není možné bez dalšího zpochybňovat, a bylo na stěžovateli jako zástupci obviněné, aby zjistil stávající výsledky vyšetřování a mohl připravit další strategii obhajoby v její věci. Nejen prostudování spisu při skončení vyšetřování, ale dokonce i prosté nahlédnutí do spisu v průběhu přípravného řízení může být účelným úkonem právní služby nutným k obraně práv (viz *mutatis mutandis* nedávný nálezný Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 3906/17).

[32] Seznámení se advokáta s trestním spisem v jakékoli fázi přípravného řízení, zvláště pak ve fázi skočení vyšetřování, je výkonem práce advokáta podobně jako třeba účast na nařízeném soudním jednání, jenž může s ohledem na okolnosti věci představovat vážný důvod jeho neúčasti na zkoušce insolvenčního správce ve smyslu § 24 odst. 4 zákona o insolvenčních správcích. Podobně jako třeba u odborné justiční zkoušky, na níž stěžovatel poukázal, jde o důležitou profesní zkoušku, u níž je podstatné především ověření vědomostí a praktické připravenosti uchazeče. Právě na to by měl žalovaný soustředit svoji pozornost a uvede-li uchazeč zavčas rozumné objektivní důvody, pro které se zkoušky nemohl účastnit, je třeba, aby mu umožnil vykonat zkoušku v jiném termínu namísto toho, aby usiloval o její kontumaci a vyhodnocení stupněm „*neuspěl*“ na základě nepřiměřené přísného a formalistického posuzování jeho omluvy. V případě stěžovatele se sice nejednalo o první omluvu z některého ze stanovených zkušebních termínů, to ovšem neznamená, že se nejednalo o omluvu uplatněnou řádně a včas.

[33] Nejvyšší správní soud uzavírá, že dal-li stěžovatel jako samostatný advokát přednost zájmům své klientky a postupoval v souladu s profesní etikou, nemůže za to být nedůvodně zkrácen na svých vlastních zájmech. Bylo tedy na místě omluvu stěžovatele z neúčasti na zkoušce insolvenčního správce uznat a umožnit mu vykonání této zkoušky v jiném termínu.

V. Závěr a náklady řízení

[34] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadený rozsudek městského soudu s odkazem na § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[35] V dalším řízení je městský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne městský soud rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 26. března 2021

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu